

John Reed (1913)

Krig i Paterson

Det är krig i Paterson, New Jersey. Men det är ett egendomligt slag av krig. Allt våld utförs av ena sidan — fabriksägarna. Deras tjänare polisen klubbar ned män och kvinnor som inte gör motstånd och rider omkull laglydiga folksamlingar. Deras legosoldater, de beväpnade detektiverna, skjuter och dödar oskyldiga människor. Deras tidningar, *The Paterson Press* och *The Paterson Call*, publicerar upphetsande och rent uppviglande uppmaningar till lynchjustis mot strejkledarna. Deras lydiga redskap, rådmän Carroll, utmäter hårda straff till fredliga strejkvakter som fastnar i polisens nät. De kontrollerar helt polisen, pressen, domstolarna.

Mot dem står omkring tjugofemtusen strejkande silkesarbetare, av vilka kanske tiotusen är aktiva, och deras vapen är kedjan av strejkvakter. Låt mig berätta för er vad jag såg i Paterson och sedan kan ni säga mig vilken sida i den här kampen som är ”anarkistisk” och som ”strider mot amerikanska ideal”.

Klockan sex på morgonen föll ett lätt regn. Blågrått och kallt, Patersons gator var övergivna. Men snart kom bylingarna — tjugo stycken — lufsande med sina batonger under armen. Vi gick framför dem mot industriområdet. Nu började vi se arbetare som gick åt samma håll med rockkragarna uppfällda, händerna i fickorna. Vi kom in på en lång gata vars ena sida kantades av silkesfabriker, den andra av bostadshus i trä. I varje port, vid varje fönster i husen stod män och kvinnor i klungor och skrattade och pratade som en helgdag efter frukost. Det fanns ingen stämning av onda aningar, ingen spänning eller fruktan. Trottoarerna var nästan tomma, bara därborta framför fabriken marscherade några par — det kan inte ha varit mer än femtio — fram och tillbaka, drypande våta av regnet. Några var män, här och där en man och en kvinna tillsammans eller två unga pojkar. När det varmare dagsljuset kom, strosade folk ut från sina hus och började knalla fram och tillbaks och samlas i små flockar i gathörnen. De hade snabba gestikulerande händer och samtalade lågt. De tittade ofta mot tvärgatornas hörn.

Plötsligt dök det upp en polis med svängande batong.

— Ah-h-h!, sa folksamlingen stilla.

Sex man hade tagit skydd mot regnet under markisen utanför en krog.

— Se så. Kom ut därifrån! skrek polisen och närmade sig.

Männen lydde tyst.

— Ge er iväg från den här gatan! Gå hem nu! Stå inte här och häng!

De steg åt sidan för honom under tystnad och återtog sina platser när han vände sig bort. Andra polismän dök upp, knuffande, svärande, brutala, ineffektiva. Ingen svarade dem. Dessa nervösa, surögda, orakade tjänstemän var nedgångna efter nio veckors oavbruten strejktjänst.

På fabriksidan av gatan hade kedjan av strejkvakter växt till omkring fyrahundra. Flera polismän knuffade sig fram mellan dem och ville ha bråk. En arbetare med plåthink, eskorterad av två detektiver, visade sig.

— Bu! Buu! ropade några spridda stämmor. Två italienska pojkar lutade sig mot fabriksstängslet och ropade en munter irländsk hotelse:

— Svartfot, kom hit ska jag slå in skallen på dej! En polis grep pojkarna hårt i axeln.

— Stick för fan härifrån, skrek han och ryckte och knuffade dem ilsket till gathörnet, där han

sparkade iväg dem. Inte ett ljud, inte en rörelse från massan.

En bit längre fram på gatan såg vi en ung kvinna som hade gått strejkvakt och som plötsligt stod öga mot öga med en stor polis.

— Vad i helvete gör du här? vrålade han. Din jävel, gå hem! Och han pressade batongen mot hennes mun.

— Jag nej gå hem, skrek hon passionerat med glödande ögon. Ditt stora as!

Stilla, stadigt och fast växte kedjan av strejkvakter. I grupper eller i par patrullerade de strejkande på trottoarerna. Det var slut på skrattandet. De såg på med ögon fulla av hat. Det var eldfångda italienare, och poliserna var samma råa busar som hade slagit och förolämpat dem i nio veckor. Jag undrade hur länge de skulle stå ut.

Det började regna kraftigt. Jag bad en man om tillstånd att stå på bron till hans hus. Det stod en polis framför den. Senare upptäckte jag att hans namn var McCormack. Jag var tvungen att runda honom för att komma uppför trappan.

Plötsligt vände han sig om och spottade ut mot ägaren:

— Bor alla dom där karlarna i det där huset? Mannen pekade på de tre strejkande och sig själv och skakade på huvudet åt mig.

— Då ser du till att komma därifrån fort som fan, sa snuten och pekade på mig med batongen.

— Jag har den här herrns tillstånd att stå här, sa jag. Han äger huset.

— Strunt i det! Gör som jag säger! Se till och komma därifrån och det jävligt snabbt!

— Det tänker jag inte alls göra!

Då sprang han uppför trappen och ryckte mig med våld ned på trottoaren. En annan snut tog min arm och de puffade iväg mig.

— Nu sticker du iväg från den här gatan! sa konstapel McCormack.

— Jag tänker inte ge mig iväg från den här gatan eller nån annan gata. Om jag bryter mot någon lag, arresterar mig!

Konstapel McCormack blev fruktansvärt bekymrad över min begäran. Han ville inte arresterar mig och förklarade det för mig på ett tämligen ofint språk.

— Jag har ert nummer, sa jag mildt. Skulle ni nu vilja tala om ert namn för mig?

— Ja, råmade han, åja' har *ditt* nummer. Ja' ska arresterar dej.

Han tog mig i armen och marscherade uppför gatan med mig.

Han ångrade att han hade arresterat mig. Det fanns ingenting han kunde åtala mig för. Jag hade inte gjort något. Han kände att han måste få mig att säga något som kunde tolkas som ett lagbrott. Till den ändan förbannade han mig vildsint, överöste mig med ovetta och obsceniteter och hotade mig med batongen och sa:

— Din stora... träskalle, jag skulle vilja banka andan ur dig med den här påken.

Jag besvarade hans hotelser med litet skämtsamt småprat.

Andra konstaplar kom till hjälp, två stycken, och bistod med nya epitet. Men jag tyckte snart att de upprepade sig och sa det till dem.

— Jag fick fara ända till Paterson för att blåsa en byling, sa jag.

Heureka! Äntligen hade de hittat ett brott! När jag ställdes inför rådmannens domstol var detta mitt yttrande grunden för åtalet mot mig!

Jag föstes in i piketen och kördes under mycket buller och bång förbi strejkvakterna. Vår defileringshälsades med burop och ironiska hurrarop och entusiastiska vinkningar. På stationen blev jag förhörd och inhyst i finkan. Min cell var omkring en och tjugobred och två och trettio lång, åtminstone en fot högre än huvudet på en upprättstående karl och i den fanns en järnbrits som hängde från sidoväggen i kedjor och en öppen, äckligt smutsig toalett i hörnet.

En grupp strejkvakter hade pressats in i samma finka för bara tre dagar sedan — åtta eller nio i samma cell — och hållits kvar där i tjugotvå timmar! Bland dem var en ung flicka på sjutton som hade lett en procession ända fram under näsan på poliskommissarien och uppmanat honom att arrestera dem. Trots den fruktansvärda obekvämligheten, utmattningen och törsten sjöng och hurrade dessa fångar i ett sträck ett helt dygn.

Efter cirka en timme dundrade ytterdörren upp och in kom omkring fyrtio strejkvakter som polisen tagit hand om, skrattande och skämtande sinsemellan. De knuffades in i cellerna två och två. Sen bröt oväsendet loss! I ett enda ackord lyftes de tunga järnsängarna och smälldes med ett brak mot metallväggarna. Det var som ett kanonbatteri i aktion.

— Hurra för IWW, skrek en röst. Och enstämmigt svarade alla rösterna på en gång: Hurra!

— Hurra för Chief Bums (Polischefen Bimson)!

Buuuh! vrålade fyrtio par lungor — ett storslaget mullrande, ekande ljud, med mer hat i än något jag någonsin hört.

— At helvete med borgmästare McBride!

— Buuuuh!

Det var en fruktansvärd klang i detta ekande järnrum, fylld av hot.

— Hurra för Haywood! Ett stort förbund! Hurra för strejk! Åt helvete med polisen! Buuuuh! Buuuuuuh! Hurra!

— Musik, musik, skrek italienarna. Varpå en röst tog upp ett pling-plång, pling-plång som en gitarr och en annan, en rik tenor, bröt ut i den första versen på den engelsk-italienska sång som hade skrivits och komponerats av en av de strejkande för att sjungas på strejkmötena. Han kom till refrängen:

Gillar ni Miss Flynn?

Kör: Ja, ja, ja, ja!

Gillar ni borgmästar McBride?

Kör: Nej, nej,

NEJ, NEJ!!!

Hurra för IWW!

Hurra, hurra, hurra!!!

— Bis, bis! ropade allesammans, klappade händer och smälldes med sängarna upp och ner. En konstapel kom in och försökte dämpa oljudet. Han möttes med burop och okvädingsord. Någon bad om vatten. Vakten fyllde en bleckmugg och tog den till celldörren. En hand sträcktes ut och slog den ur hans händer så den ramlade på golvet.

— Svartfot! Buse! ropade de.

Konstapeln retirerade. Oväsendet fortsatte.

Tiden för rådhusrättens öppnande närmade sig, men det hade tydligen meddelats att det inte fanns mer plats i häradsfängelset, för plötsligt kom polisen och började öppna celldörrarna. Och så gick de strejkande ut under vilda hurrarop. Jag kunde höra dem utanför när de marscherade tillbaka till strejkvaktkedjan tillsammans med hopen som hade väntat på dem vid fängelsegrindarna.

Och sedan ställdes jag inför rådman Carrolls domstol. Herr Carroll har en ordinär polisdomares intelligenta, grymma och obarmhärtiga ansikte. Men han är värre än de flesta polisdomare. Han dömer tiggare till sex månaders fängelse i länsfängelset utan att ge dem en chans att svara för sig. Han skickar också dit små barn som blandas med knarkare, luffare och män med flytande sår på kroppen — till länsfängelset där luften är unken och inte duger att andas och maten är full av död ohyra och vuxna män blir galna.

Herr Carroll läste upp anklagelsen mot mig. Jag tilläts redogöra för min version. Konstapel McCormack reciterade en slug blandning av lögnar som jag är säker på att han själv aldrig hade kunnat koka ihop.

— John Reed, sa rådmannen, Tjugo dagar. Det var allt.

Och så kom det sig att jag kom in i häradsfängelset. I yttre mottagningen blev jag förhörd igen, visiterad, för att se om jag hade några dolda vapen. Mina pengar och värdesaker togs ifrån mig. Sedan öppnades den stora reglade dörren och jag gick nedför några trappsteg till en stor hall kantad av dubbla rader celler. Omkring åttio fångar strosade omkring, pratade, rökte och åt mat som hade skickats in till dem utifrån. Av dessa åttio var nästan hälften strejkande. De var klädda i sina gångkläder och hölls fängslade mot en lösensumma på 500 dollar i väntan på juryns beslut. Omgiven av en tät hop av korta män med mörka ansikten höjde sig Big Bill Haywood över mängden i mitten av hallen. Hans stora hand gjorde enkla gester medan han förklarade något för dem. Hans massiva väderbitna ansikte, fårat och ärrat som ett berg och lika lugnt, utstrålade styrka. Dessa strejkande, en av många små desperata arméer i förtruppen på arbetarnas stridslinje såg upp mot Bill Haywood kärleksfullt, värtaligt, vederkvickta och styrkta av hans ansikte och röst. Ansikten som dödats och förslöats av malande rutin i de sollösa fabrikerna glödde av hopp och insikt. Ansikten som ärrats och sårats av polisbatonger grinade ivrigt vid tanken på att åter gå strejkvakt. Och det fanns andra ansikten också — rynkiga och insjunkna av långsam svält under nio veckors nöd — förmörkade av åsynen av allt lidande och polisens hopplösa brutalitet. Men inget ansikte visade uppgivenhet; inte ett enda tecken på tvivel eller fruktan. Som en liten italienare sa till mig med brinnande ögon:

— Vi alla ett stort förbund. IWW — det ordet är inristat i folkets hjärta!

— Ja, ja! Riktigt! IWW! Ett stort förbund! mumlade de med låga ivriga röster och samlades kring mig. Jag skakade hand med Haywood.

— Pojkar, sa Haywood och pekade på mig, den här mannen vill ha reda på saker och ting. Berätta allt för honom...

De samlades runt mig, skakade hand med mig, log och välkomnade mig.

— Illa, du råka i fängelse, sa de med medkänsla. Vi berätta allt för dig. Fråga. Vi berättar. Ja. Ja. Du bra karl.

Och de berättade. De flesta av dem var fortfarande svaga och utmattade efter sin fruktansvärda natt i finkan. Några av dem hade ställts upp mot en vägg när de marscherade fram och tillbaka framför fabrikanterna och drivits till fängelset anklagade för ”olaglig sammankomst”. Andra hade drivits med batongslag in i piketerna anklagade för upplopp, när de stod vid järnvägen på väg hem från strejkvakten och väntade på att ett tåg skulle passera. De hölls åt den jury som fällt Haywood och Gurley Flynn. *Fyra av dessa jurymän var silkesfabrikanter, en annan chef för det lokala Edisonföretaget, där Haywood hade försökt organisera en strejk — och inte en enda arbetare!*

— Vi inte betalar borgen, sa en annan och skakade på huvudet. Vi stannar här. Fyller hela jävla fängelset. Snart inte plats mer. Snart inte kan arresteras mer vakter!

Det var besöksdag. Jag gick till dörren för att tala med en vän. Utanför var mottagningsrummet fullt av kvinnor och barn med paket och kartonger och hinkar fulla med läckerheter och små kärleksfullt tillredda godsaker, vilket betydde att hustrur och barn fick svälta och gå i trasiga kläder för att männen skulle ha det bra i fängelset. Rummet fylldes av klagan; tårar rann nedför deras av arbete hårdnade ansikten; barnen såg upp i sina faders orakade ansikten genom gallret och försökte nå dem med händerna...

Tillsyningsmannen beordrade mig till ”de dömdas avdelning”, där jag knuffades ned i ett badkar och tvangs ta på mig fängelsekläder. Jag ska inte försöka beskriva de fasor jag såg i den avdelningen. Det räcker med att säga att cirka fyrtio karlar lufsade omkring i en lång korridor som på varje sida kantades av celler; att enda ventilationen och ljuset kom från en liten glugg uppe i ett trattliknande luftintag; att en man hade syfilitiska sår på benen och behandlades av fängelsedoktorn med sockerpiller för ”nervositet”; att en sjuttonårig pojke som aldrig hade dömts hade vistats i den där korridoren utan att se solen i över nio månader; att en kokainist fick sitt knark regelbundet inifrån och att ackompanjemang till detta och mycket annat var de monotona och fruktansvärda skriken från en man som hade förlorat förståndet i denna helveteshåla och som fick gå mitt ibland oss.

Det fanns fjorton strejkande i de ”dömdas avdelning” — italienare, litauer, polacker, judar, en fransman och en friboren engelsman! Engelsmannen var en pärla. Han var den ende anglo-saxaren bland de strejkande i fängelset förutom ledarna — och kanske den ende som någonsin varit där för att ha gått strejkvakt. Han var dömd för att ha förolämpat en fabriksägare som kommit ut från fabriken och beordrat honom att lämna trottoaren.

— Vänta bara tills jag kommer ut, sa han till mig. Om dom förbannade engelskspråkiga arbetarna inte går strejkvakt ska jag sätta Cromwells förbannelse på' rom!

Så var det en polack — en aristokratisk, känslig typ, medlem i lokala strejkkommittén, född stridsman. Han läste Bob Ingersolls föreläsningar och översatte dem för de andra. Han klappade boken och sa med ett stilla leende:

— Nu struntar jag i om jag så blir kvar här ett år...

Skrattande berättade de strejkande för mig hur Patersons stads samlade prästerskap från sina predikstolar hade försökt att övertala dem att gå tillbaks till arbetet — tillbaks till löneslaveriet och fabriksägarnas ömma omvårdnad, av religiösa skäl. De berättade om den ovärdiga och löjliga sammankomsten mellan prästerskapet och strejkkommittén, där prästerskapet spelade Judas roll. Det var svårt att tro på det innan jag i tidningen fick se den predikan som den presbyterianske kyrkoherden William A. Littell hade hållit dagen innan. Han hade fräckheten att hudflänga strejkledarna och råda arbetarna att vara respektfulla och lydiga mot sina

arbetsgivare — att säga till dem att krogen var orsaken till deras olycka — att brännmärka den fruktansvärda moraliska ruttenheten hos arbetsmän som bröt mot sabbatsbudet och flera liknande dumheter. Och detta medan levande människor kämpade för sin blotta existens och segervisst sjöng om Människors Broderskap...

Så var det strejkbrytaren. Det var en fet man med insjunkna sladdriga kinder, fängslad genom något misstag av rådmannen. De strejkande frös ut honom så fullständigt — genom att resa sig och gå, när han satte sig bredvid dem, vägra tala med honom och ignorera hans närvaro fullständigt — att han nu var i ett eländigt tillstånd av övergivenhet.

— Jag har lärt mig min läxa, stönade han. Jag ska aldrig mer bli guling igen!

En ung italienare kom fram till mig med en tidning och pekade på tre olika artiklar i tur och ordning. Den första var ”American Federation of Labor hoppas krossa strejken nästa vecka”, den andra ”Victor Berger säger: Jag är medlem av A.F. of L. och jag har inga varmare känslor för IWW i Paterson” och det tredje ”Newarks socialister vägrar stödja de strejkande i Paterson”.

— Jag inte förstår, sa han till mig och tittade vädjande på mig. Berätta. Jag socialist — jag tillhör förbund — jag strejka med IWW. Socialist han säga: Världens arbetsmän förena er. A.F. of L. han säga: Alla arbetare, slut er samman. Båda organisationerna, han säga: Jag är för arbetarklassen. OK, jag säga, jag är arbetarklassen. Jag ena, jag strejka. Då han säga. Nej, du får inte strejka.

Vad det? Jag inte förstå. Du förklara mej.

Men jag kunde inte förklara. Allt jag kunde säga var att en stor del av socialistpartiet och American Federation of Labor har glömt bort klasskampen och verkar spela ett litet spel med kapitalistiska regler som heter Ole dole doff, vem ska vi rösta på?

När det var dags för mig att släppas sa jag farväl till alla dessa fina, vakna modiga män, förädlade av något som var större än de själva. Det var de som var strejken — inte Bill Haywood, inte Gurley Flynn, inte någon annan individ. Och om de skulle förlora alla sina ledare skulle andra ledare springa fram ur deras led, samtidigt som de reste sig, och strejken skulle fortsätta. Tänk själva! I tolv år har de förlorat strejker, tolv hela år av besvikelser och oändligt lidande. De får inte förlora igen! De kan inte förlora!

Och när jag gick ut genom främre hallen samlades de runt mig igen, klappade mig på ärmen och handen, vänligt, varmhjärtat, tillitsfullt, värtaligt. Haywood hade släppts mot borgen.

— Du kommer ut, sa de stilla. Det är fint. Bra du går ut. Snart vi går ut. Då går vi tillbaka som strejkvakter.

1913